

26.02.2024

KURUL KARARI

Başvuru Numarası : 2022/1997
Toplantı Tarihi/Sayısı : 8.2.2024/224
Karar Numarası : 2024/119
Başvuran : İ. Ç.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Rektörlüğü
Muhatap Adres : İstiklal Yerleşkesi Değirmenler Mah. Cevat Sayılı Bulvarı No:120/9
15200 Merkez/BURDUR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, % 90 oranında görme engelli olan başvuranın öğrenim gördüğü üniversitenin çevrimiçi erişim uygulaması olan Öğrenci Bilgi Sistemi'ne giriş yapamaması nedeniyle engellilik temelinde ayrımcılığa uğradığı iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle;

a. % 90 oranında görme engelinin bulunduğunu, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Özel Eğitim Bölümü'nde yüksek lisans öğrencisi olduğunu, ders ve dönem kaydı, ders ekleme ve silme, not görüntüleme ve transkript gibi işlemlerin Öğrenci Bilgi Sistemi üzerinden çevrimiçi şekilde gerçekleştirildiğini fakat söz konusu sistemin güvenlik doğrulama ekranının erişilebilir olmadığını bu nedenle sisteme giriş sağlayamadığını,

b. Söz konusu duruma ilişkin 7/12/2022 tarihinde Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi (CİMER) üzerinden başvuruda bulunduğunu, 16/12/2022 tarihinde muhatap İdare tarafından "*Kurumumuza intikal eden başvuruda yer alan konu Üniversitemiz Öğrenci İşleri Daire Başkanlığınca incelenmiş olup, ilgili Üniversite Öğrenci Bilgi Sistemine giriş için güvenlik doğrulama ekranı kullanılmadan aynı ekranda giriş tuşunun altında yer alan E-Devlet yoluyla giriş butonunun kullanılarak E-Devlet altyapısı üzerinden öğrenci bilgi sistemine giriş yapılabilmekte olduğu anlaşılmıştır.*" cevabının verildiğini,

c. Diğer Üniversite öğrencilerinin öğrenci numarası ve belirledikleri parola ile ilgili sisteme giriş

sağlayabilirken kendisinin görme engelli olması sebebiyle e-Devlet altyapısı ile giriş sağlayabileceğinin belirtilmesinin eşitlik ilkesine aykırı olduğunu,

ç. E-Devlet altyapısı ile sağlanan girişin alternatif bir yol sunduğunu, bu yolun kullanılmasının kişinin inisiyatifinde olduğunu ve engelli olması nedeniyle bu yolu kullanabileceğinin belirtilmesinin ayrımcılık teşkil ettiğini iddia etmekte ve muhatabın Öğrenci Bilgi Sistemi güvenlik doğrulama ekranında erişilebilirlik düzenlemesini yapmasını talep etmektedir.

3. Muhatap Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Rektörlüğünden alınan yazılı görüşte;

a. Öğrencinin başvurusu üzerine vakit kaybetmemesi adına e-Devlet altyapısı ile sisteme giriş sağlayabileceği hususunun belirtildiği,

b. Proliz Öğrenci Bilgi Sisteminin Türkiye’de 100’e yakın üniversitede kullanılmakta olduğu, ilgili sistemde güvenlik kodu doğrulama özelliğinin bulunduğu,

c. Öğrencinin şikayeti sonrasında tarafı ile iletişime geçilerek yaşadığı sıkıntı hakkında bilgi alındığı, öğrencinin web sayfalarını seslendirmek için "Jaws", "Nvda" ve "Voice Over" yazılımlarını kullandığının öğrenildiği, bahsi geçen "Jaws" ve "Nvda" programlarının Öğrenci İşleri Daire Başkanlığında “Windows” işletim sistemli bir bilgisayara kurularak test edildiği ve doğrulama özelliğinin çalıştığı kayıt altına alındığı fakat "Apple" işletim sistemli mobil cihazlarda kullanılan “Voice Over” programında bu doğrulamanın çalışmadığının tespit edildiği,

ç. Öğrenciyle tekrar iletişime geçilerek "Jaws", "Nvda" programlarıyla yaptıkları test sonucunda doğrulamanın çalıştığı ve tarafının da sistemi yeniden test etmesini talep ettikleri,

d. Öğrencinin yaptığı kontrolde doğrulamanın çalışmadığı bilgisiyyle geri dönüş yaptığı, farklı işletim sistemleri ve farklı cihazlar üzerinde söz konusu doğrulamanın kullanılamayacağı ihtimali düşünülerek yazılımı geliştiren Proliz firmasına konuyla ilgili ekranların kontrol edilerek varsa gerekli düzenlemelerin yapılmasıyla ilgili bilgi verildiği hususları belirtilmektedir.

4. Muhatabın yazılı görüşüne karşı başvuranın yazılı görüşünde özetle;

a. Kurumumuza yaptığı başvuru sonrasında Üniversite personeli tarafından aranarak yaşadığı sorun hakkında bilgi talep edildiği, ilgili personele söz konusu sisteme hala giriş sağlayamadığını belirttiği fakat personel tarafından sistemin rahatlıkla kullanıldığına dair açıklama yapıldığı, bunun üzerine erişilebilirliğin testi için pek çok programın olduğu ve yapılacak testlerle erişilebilirliğin olmadığını ispat edilebileceğinin belirtildiği ifade edilmektedir.

5. Başvuranın yazılı görüşüne karşılık muhatabın yazılı görüşünde özetle;

a. Üniversite bünyesinde Proliz firmasına ait öğrenci bilgi sistemi paket programının kullanıldığı, paket programlarda ilgili sorunların Firma tarafından program üzerinde yapılan ekleme ve düzeltmeler sonucunda giderilebildiği,

b. Üniversite olarak paket programa ana konularda müdahil olunamadığı, sorunun Üniversite tarafından değil, ancak program yürütücüsü tarafından çözülebileceği, bu nedenle söz konusu durumun Firmaya iletildiği,

c. İletilen duruma istinaden Firma tarafından gelen cevabi metinde;

"Öğrenci giriş ekranında yapılan testlerde,

- Seslendirmenin çalıştığı,

- Yapılan testler sırasında tablolarla hareket edilerek seslendirmenin sağlandığının görüldüğü,

- Görme engelli öğrencilerin sorun yaşamaması adına, Captcha seslendirme sürecinin iki aşama (iki tıklama) ile yapılması göz önünde bulundurulduğu için bu süreci daha kolaylaştıracak ve ek önlemler alacak şekilde Captcha seslendirme sürecinin tek aşamaya düşmesi ve ekran seslendirme programlarının farklılıkları göz önünde bulundurularak, tooltip (title) yerine buton üzeri metin gibi ek seslendirme önlemleri alınacak şekilde revizyon çalışmalarının başlatıldığı,

- Sisteme daha kolay bir şekilde erişimini sağlamak için giriş ekranları üzerinde yapılacak ilk güncellemede devreye alınacağı"

hususlarının belirtildiği ifade edilmektedir.

6. 6701 sayılı Kanun'un 18'inci maddesinin üçüncü fıkrası "*Başkan, incelemenin özelliğine göre, görüşlerin alınmasından sonra, resen veya talep üzerine tarafları uzlaşmaya davet edebilir. Uzlaşma, insan hakları veya ayrımcılık yasağı ihlali olduğu iddia olunan uygulamaya son verilmesi veya mağdur açısından bu sonucu sağlayacak çözümleri içerebileceği gibi mağdura belli bir tazminatın ödenmesi biçiminde de olabilir (...)*" hükmünü haizdir. Anılan düzenleme çerçevesinde başvuran ve muhatap Kurum temsilcilerinin katılımı gerçekleştirilen son görüşmede taraflar uzlaşmaya davet edilmiş, tarafların uzlaşma taleplerinin tespiti tutanak altına alınmıştır.

III. İLGİLİ MEVZUAT

7. Anayasa'nın "Kanun önünde eşitlik" başlıklı 10'uncu maddesi şöyledir:

"Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir (...) Çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz. Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar."

8. Anayasa'nın "Eğitim ve öğrenim hakkı ve ödevi" başlıklı 42'nci maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz."

9. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "Tanımlar" başlıklı 2'nci maddesinin (e) bendine göre dolaylı ayrımcılık *"Bir gerçek veya tüzel kişinin, görünüşte ayrımcı olmayan her türlü eylem, işlem ve uygulamalar sonucunda, bu Kanunda sayılan ayrımcılık temelleriyle bağlantılı olarak, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanma bakımından nesnel olarak haklılaştırılmayan dezavantajlı bir konuma sokulmasını"*, (i) bendine göre makul düzenleme, *"Engellilerin hak ve özgürlüklerini tam ve diğer bireylerle eşit şekilde kullanmasını veya bunlardan yararlanmasını sağlamak üzere belirli bir durumda ihtiyaç duyulan, mali imkânlar nispetinde, ölçülü, gerekli ve uygun değişiklik ve tedbirleri"* ifade eder.

10. Mezkûr Kanun'un "Eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı" başlıklı 3'üncü maddesi şöyledir:

"Herkes, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada eşittir.

Bu Kanun kapsamında cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hâl, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılık yasaktır."

11. Mezkûr Kanun'un "Ayrımcılık türleri" başlıklı 4'üncü maddesinin ilgili hükmü şöyledir:

"(1) Bu Kanun kapsamına giren ayrımcılık türleri şunlardır:

(...)

d) Dolaylı ayrımcılık

(...)

f) Makul düzenleme yapmama."

12. Mezkûr Kanun'un "Ayrımcılık yasağının kapsamı" başlıklı 5'inci maddesinin birinci ve ikinci fıkraları şöyledir:

"Eğitim ve öğretim, yargı, kolluk, sağlık, ulaşım, iletişim, sosyal güvenlik, sosyal hizmetler, sosyal yardım, spor, konaklama, kültür, turizm ve benzeri hizmetleri sunan kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişileri, yürüttükleri faaliyetler bakımından bu hizmetlerden yararlanmakta olan veya yararlanmak üzere başvurmuş olan ya da bu hizmetler hakkında bilgi almak isteyen kişi aleyhine ayrımcılık yapamaz. Bu hüküm kamuya açık hizmetlerin sunulduğu alanlar ve binalara erişimi de kapsar.

Birinci fıkrada belirtilen hizmetlerin planlanması, sunulması ve denetlenmesinden sorumlu olan kişi ve kurumlar, farklı engelli grupların ihtiyaçlarını dikkate almakla ve makul düzenlemelerin yapılmasını sağlamakla yükümlüdür."

13. Mezkûr Kanun'un "Kurumun görevleri" başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinde Kurumun, "ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmekle görevli olduğu" düzenlenmiştir.

14. Mezkûr Kanun'un "Kurulun görev ve yetkileri" başlıklı 11'inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi şöyledir:

"Ayrımcılık yasağı ihlallerine ilişkin başvurular ile insan hakları veya ayrımcılık yasağı ihlallerine ilişkin resen yapılan incelemeleri karara bağlamak, bu başvuru ve incelemelere ilişkin gerekli hâllerde uzlaşma sürecini sonuçlandırmak, ayrımcılık yasağı ihlallerine ilişkin bu Kanunda öngörülen idari yaptırımlara karar vermek."

15. Mezkûr Kanun'un "İhlal incelemeleri" başlıklı 18'inci maddesinin ikinci ve üçüncü fıkraları şöyledir:

"Kurum, ihlal iddiasına muhatap olan taraftan yazılı görüşünü sunmasını ister. Yazılı görüş, istemin tebliğinden itibaren on beş gün içinde Kuruma ulaştırılır. Yazılı görüş, başvuran kişiye tebliğ edilerek, görüşünü tebliğden itibaren en geç on beş gün içinde Kuruma sunması istenir. Talep hâlinde Başkan bu süreleri bir defaya mahsus olmak üzere on beş gün uzatabilir. Taraflara talepleri hâlinde Kurul önünde ayrı ayrı sözlü açıklama yapma hakkı tanınabilir.

Başkan, incelemenin özelliğine göre, görüşlerin alınmasından sonra, resen veya talep üzerine tarafları uzlaşmaya davet edebilir. Uzlaşma, insan hakları veya ayrımcılık yasağı ihlali olduğu iddia olunan uygulamaya son verilmesi veya mağdur açısından bu sonucu sağlayacak çözümleri içerebileceği gibi mağdura belli bir tazminatın ödenmesi biçiminde de olabilir. Uzlaşma en geç bir ay içinde sonuçlandırılır. Uzlaşma müzakereleri sırasında yapılan tespitler, alınan beyanlar veya açıklamalar, herhangi bir soruşturma ve kovuşturmada ya da davada delil olarak kullanılamaz."

16. 24/10/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "Uzlaşma" başlıklı 52'nci maddesi şöyledir:

"Başkan, incelemenin özelliğine göre, 51 inci maddeye göre ihlal iddiasına muhatap olan tarafın ve başvuruçunun görüşlerinin alınmasından sonra, resen veya talep üzerine tarafları uzlaşmaya davet edebilir. Uzlaşma; insan hakları veya ayrımcılık yasağı ihlali olduğu iddia olunan uygulamaya son verilmesi, mağdur açısından bu sonucu sağlayacak çözümleri içerebilir veya mağdura belli bir tazminatın ödenmesi biçiminde olabilir. Uzlaşma, ihlal iddiasına muhatap olan tarafın ve başvuranın görüşlerinin alınmasından sonra en geç bir ay içinde sonuçlandırılır. Uzlaşma müzakereleri sırasında yapılan tespitler, alınan beyanlar veya açıklamalar, herhangi bir soruşturma ve kovuşturmada ya da davada delil olarak kullanılamaz."

17. Mezkûr Yönetmelik'in "Karar türleri" başlıklı 65'inci maddesi şöyledir:

“Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir.”

18. Mezkûr Yönetmelik’in “Uzlaşma kararı” başlıklı 71’inci maddesi şöyledir:

“Başvuru konusu talebin hakkında başvuru yapılan ilgili tarafça yerine getirildiğinin Kuruma bildirilmesi hâlinde veya başvurunun 52’nci maddeye göre çözüme kavuşturulduğunun anlaşılması halinde uzlaşma kararı verilir.”

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

19. 6701 sayılı Kanun’un “Başvurular” başlıklı 17’nci maddesinin birinci fıkrasında “Ayrımcılık yasağı ihlalinde zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir.” hükmü bulunmaktadır. Aynı maddenin ikinci fıkrasına göre; “İlgililer, Kuruma başvurmadan önce bu Kanuna aykırı olduğunu iddia ettikleri uygulamanın düzeltilmesini ilgili taraftan talep eder. Bu taleplerin reddedilmesi veya otuz gün içerisinde cevap verilmemesi hâlinde Kuruma başvuru yapılabilir. Ancak Kurum, telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ihtimali bulunan hâllerde, bu şartı aramadan başvuruları kabul edebilir.” Başvuru dilekçesi ve eklerinden, başvuranın Kurumumuza başvurmadan önce Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesinden uygulamanın düzeltilmesi yönünde talepte bulunduğu görülmektedir. Bu nedenle başvuranın ilgili tarafa başvuru koşulunu yerine getirdiği anlaşılmaktadır. Bunun yanında başvuranın dilekçesinden, 6701 sayılı Kanun’un 3’üncü maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen ayrımcılık temellerinden engellilik temeli ile bağlantılı olarak ayrımcılığa maruz kaldığı iddiasında bulunduğu anlaşılmaktadır. Bu çerçevede, başvurunun Kurumumuzca esastan incelenebilecek bir başvuru olduğu değerlendirilmesine varılmıştır.

20. Ayrımcılık yasağı, uluslararası insan hakları hukukunun temelinde yer almakta ve pek çok uluslararası insan hakları sözleşmesinde özel olarak düzenlenmektedir. İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi’nin (İHEB) 2’nci maddesi şöyledir: “Herkes, ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal veya başka bir görüş, ulusal veya sosyal köken, mülkiyet, doğuş veya herhangi başka bir ayırım gözetmeksizin bu Bildirge ile ilan olunan bütün haklardan ve bütün özgürlüklerden yararlanabilir.” Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasal Haklar Sözleşmesi’nin (MSHS) 2’nci maddesine göre “Herkes yasalar önünde eşittir ve hiçbir ayırım gözetilmeksizin yasalarca eşit derecede korunur. Bu bakımdan yasalar her türlü ayrımı yasaklayacak ve ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal veya başka fikir, ulusal ya da toplumsal köken, mülkiyet, doğum veya diğer statüler gibi her bağlamda ayrımcılığa eşit ve etkili korumayı temin edecektir.” Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin (AİHS) 14’üncü maddesine göre ise “Bu Sözleşme’de tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasal veya diğer kanaatler, ulusal veya sosyal köken, ulusal bir azınlığa mensupluk, servet, doğum veya herhangi başka bir durum bakımından hiçbir ayrımcılık yapılmadan güvence altına alınır.”

21. 3/12/2008 tarihli ve 5825 sayılı Kanun'la onaylanması uygun bulunan Birleşmiş Milletler (BM) Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme'de (EHİS) "engelli" kavramı, “Diğer bireylerle eşit koşullar altında topluma tam ve etkin bir şekilde katılımlarının önünde engel teşkil eden uzun süreli fiziksel, zihinsel, düşünsel ya da algısal bozukluğu bulunan kişileri içermektedir.” şeklinde tanımlanmaktadır. 1/7/2005 tarihli ve 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun’un 3’üncü maddesinde "engelli" “Fiziksel, zihinsel, ruhsal ve duyuşsal yetilerinde çeşitli düzeyde kayıplarından dolayı topluma diğer bireyler ile birlikte eşit koşullarda tam ve etkin katılımını kısıtlayan tutum ve çevre koşullarından etkilenen birey” olarak tanımlanmaktadır. 6701 sayılı Kanun’un 2’nci maddesinde de engelli kavramı tanımlanmış olup, bu tanım yer verilen ulusal ve uluslararası düzenlemede bulunan engelli tanımı ile örtüşmektedir. Başvuranın dilekçe ekinde paylaştığı Erişkinler İçin Engellilik Sağlık Kurulu Raporu’na göre % 90 oranında görme engelli olduğu ve bu kapsamda yer verilen engelli tanımlarının kapsamında yer aldığı anlaşılmaktadır.

22. EHİS’in “Ayrımcılık yapılmaması ve eşitlik” başlıklı 5’inci maddesinde “Taraş Devletler herkesin hukuk önünde eşit olduğunu ve ayrımcılığa uğramaksızın hukuk tarafından eşit korunma ve hukuktan eşit yararlanma hakkına sahip olduğunu kabul eder. Taraş Devletler engelliliğe dayalı her türlü ayrımcılığı yasaklar ve engellilerin herhangi bir nedene dayalı ayrımcılığa karşı eşit ve etkin bir şekilde korunmasını güvence altına alır. Taraş Devletler eşitliği sağlamak ve ayrımcılığı ortadan kaldırmak üzere engellilere yönelik makul düzenlemelerin yapılması için gerekli tüm adımları atar. Engellilerin fiili eşitliğini hızlandırmak veya sağlamak için gerekli özel tedbirler işbu Sözleşme amaçları doğrultusunda ayrımcılık olarak nitelendirilmez.” ifadeleriyle engelliliğe dayalı her türlü ayrımcılık yasaklanmıştır.

23. 5378 sayılı Kanun'un "Ayrımcılık" kenar başlıklı 4/A maddesi şöyledir:

"Doğrudan ve dolaylı ayrımcılık dâhil olmak üzere engelliliğe dayalı her türlü ayrımcılık yasaktır. Eşitliği sağlamak ve ayrımcılığı ortadan kaldırmak üzere engellilere yönelik makul düzenlemelerin yapılması için gerekli tedbirler alınır. Engellilerin hak ve özgürlüklerden tam ve eşit olarak yararlanmasını sağlamaya yönelik alınacak özel tedbirler ayrımcılık olarak değerlendirilemez."

24. Ayrımcılık yasağı, benzer veya karşılaştırılabilir durumda olan kişilere farklı muamele gösterilmesi olarak tanımlanmaktadır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) göre farklı muamele, meşru bir amaç için gerçekleştirilmemişse veya kullanılan araç ile gerçekleştirilmek istenen amaç orasında orantılılık yoksa ayrımcılık oluşturacaktır (AİHM, *Burden/İngiltere* [GK], B. No: 13378/05, 29/4/2008, para. 60).

25. Somut olay bağlamında öncelikle farklı muamelenin tespit edilmesi gerekmektedir. Başvuran, öğrenci işlemlerini gerçekleştirmek için kullanması gereken “Öğrenci Bilgi Sistemi”ne diğer öğrenciler gibi giriş yapamadığını belirtmektedir. Bu nedenle söz konusu duruma dair CİMER üzerinden başvuruda

bulunmuştur. Başvuruya karşılık İdarenin cevabı, ilgili sisteme e-Devlet altyapısı aracılığıyla da giriş sağlanabileceği olmuştur. Başvuran, diğer öğrenciler gibi ilgili sisteme güvenlik doğrulama ekranından kendi belirlediği parola ile giriş sağlamak istemekte, İdare tarafından belirtilen yolun alternatif bir yol olduğunu ve kişinin inisiyatifinde kaldığını belirtmektedir. Özetle başvuran, eğitim hakkının kullanılması kapsamında bilgi ve iletişim hizmetine engeli olmayan bireylerle eşit koşullarda erişebilmek istemektedir.

26. 5378 sayılı Kanun'un "Genel Esaslar" başlıklı 4'üncü maddesinin ilgili maddeleri şöyledir:

"a) Engellilerin insan onur ve haysiyetinin dokunulmazlığı temelinde, kendi seçimlerini yapma özgürlüğünü ve bağımsızlığını kapsayacak şekilde bireysel özerkliğine saygı gösterilmesi esastır.

(...)

d) Engellilerin bağımsız yaşayabilmeleri ve topluma tam ve etkin katılımları için erişilebilirliğin sağlanması esastır."İlgili düzenlemeden anlaşıldığı üzere engelli bireylere alternatif bir yol sunulmasından ziyade topluma etkin olarak katılımları için erişilebilirliği engelleyen hususun, engellilerin bireysel özerklik ve kendi seçimini yapma özgürlüğü gözetilerek ortadan kaldırılması gerekecektir.

27. Başvuran tarafından belirtildiği üzere söz konusu sisteme giriş sağlamak bir gereklilik teşkil etmekte olup öğrenciler ders ve dönem kaydı, ders ekleme ve silme, not görüntüleme ve transkript gibi işlemleri bu sistem aracılığıyla gerçekleştirebilmektedir. 5378 sayılı Kanun'un "Tanımlar" başlıklı 3'üncü maddesinin (f) bendi göre: "Bu Kanunun uygulanmasında erişilebilirlik, binaların, açık alanların, ulaşım ve bilgilendirme hizmetleri ile bilgi ve iletişim teknolojisinin, engelliler tarafından güvenli ve bağımsız olarak ulaşılabilir ve kullanılabilir olmasını" ifade eder. Yer verilen Kanun metninden anlaşıldığı üzere bina, tesis, taşıtların yanında bilgi ve iletişim teknolojilerinin de erişilebilir olması gerekmektedir. Üniversitenin yüksek lisans programında öğrenci olan başvuran, birçok ulusal ve uluslararası düzenleme ile koruma altına alınan eğitim hakkından faydalanmaktadır. Nitekim Anayasa'nın 42'nci maddesinde kimsenin eğitim hakkından yoksun bırakılmayacağı, benzer şekilde İHEB'in 26'ncı maddesinde, herkesin eğitim hakkı olduğu belirtilmektedir. EİS'in 24'üncü maddesinde ise taraf devletlerin engellilerin eğitim hakkını tanıyacağı ve engelli kişilerin genel yükseköğretime, mesleki eğitime, yetişkin eğitime ve yaşam boyu öğrenmeye ayrımcılığa uğramadan ve diğerleriyle eşit temelde erişebilmelerini sağlayacakları ve bu amaçla makul düzenlemelerin sağlanacağı hususları yer almaktadır. Bu hak kapsamında başvuran, öğrencisi olduğu üniversitenin belirli öğrenci işlemlerini gerçekleştirmek için zorunlu tuttuğu çevrimiçi bir uygulama olan "Öğrenci Bilgi Sistemi"nin erişilebilir olmasını talep etmektedir.

28. Bu anlamda erişilebilirlik, hem bir hak aynı zamanda sorumlular açısından bir yükümlülük teşkil etmektedir. Erişilebilirlik aynı zamanda engelli bireylerin bağımsız olarak yaşamaları ve topluma tam ve eşit olarak katılmaları için bir ön koşuldur (Engelli Hakları Komitesi 2 No'lu Genel Yorum, 2009, para.1).

29. Erişilebilirliğin sağlanması talebinin yer aldığı başvuranın şikâyeti muhatap kuruma iletilip, Mezkûr Kanun'un 18'inci maddesinin ikinci fıkrasındaki “*Kurum, ihlal iddiasına muhatap olan taraftan yazılı görüşünü sunmasını ister. Yazılı görüş, istemin tebliğinden itibaren on beş gün içinde Kuruma ulaştırılır.*” hükmü uyarınca muhataptan yazılı görüşünü sunması istenmiştir. Muhatabın yazılı görüşünde özetle; öğrencinin vakit kaybetmemesi adına e-Devlet altyapısı ile sisteme giriş sağlayabileceğinin belirtildiği, sistemdeki sorunun firma kaynaklı olduğu ve durumun firmaya iletilerek çalışmalara başlandığı hususları ifade edilmiştir. Aynı maddenin “*Yazılı görüş, başvuran kişiye tebliğ edilerek, görüşünü tebliğden itibaren en geç on beş gün içinde Kuruma sunması istenir.*” hükmü uyarınca da muhatap tarafından sunulan yazılı görüş, başvurana tebliğ edilerek görüşünü sunması istenmiş; başvuran yazılı görüşünü Kurumumuza sunmuştur. Mezkûr Kanun'un “*Başkan, incelemenin özelliğine göre, görüşlerin alınmasından sonra, resen veya talep üzerine tarafları uzlaşmaya davet edebilir.*” hükmünü haiz 18'inci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca başvurunun, talep edilen düzenlemenin yerine getirilmesi ile üzerinde uzlaşma sağlanabilecek nitelikte olduğu değerlendirildiğinden taraflara uzlaşma teklif edilmiştir.

30. Başvuran 24/2/2023 tarihli dilekçesi ile muhatabın 2023-2024 güz yarıyılı için ilgili erişilebilirlik düzenlemesini gerçekleştireceğini taahhüt etmesi halinde uzlaşmaya açık rıza ve beyanı ile taraf olduğunu bildirmiştir. Başvuranın uzlaşmaya ilişkin dilekçesi muhataba iletilerek başvurunun uzlaşma ile sonuçlandırılması hakkında kabul, ret ya da ihlal olduğu iddia olunan uygulamaya son verilmesi sonucunu sağlayacak başkaca bir çözüm şeklindeki görüşün yazılı olarak iletilmesi; uzlaşma teklifinin kabul edilmesi halinde başvuranın talebinin yerine getirildiğine ilişkin bilgi ve belgelerin Kurumumuza ulaştırılması istenmiştir.

31. Muhatap, 20/11/2023 tarihli yazısı ile otomasyon bilgi sistemi üzerinden başvuranın durumunun dikkate alınarak gerekli düzenlemeler ve güncellemelerin yapıldığını bildirerek, tarafların ıslak imzalarını içerir uzlaşmaya ilişkin tutanağı Kurumumuza iletmıştır. İlgili tutanakta, başvuranın “Öğrenci Bilgi Sistemi”ne erişim noktasında yaşadığı sorunların giderildiği belirtilerek uzlaşmanın sağlandığı bilgisine yer verilmiştir.

32. Mezkûr Yönetmelik'in 71'inci maddesi “*Başvuru konusu talebin hakkında başvuru yapılan ilgili tarafça yerine getirildiğinin Kuruma bildirilmesi halinde veya başvurunun 52'nci maddeye göre çözüme kavuşturulduğunun anlaşılması halinde uzlaşma kararı verilir.*” şeklindedir. Somut olayda başvuru konusu talebin Yönetmelik'in 52'nci madde kapsamında çözüme kavuşturulduğu, 6701 sayılı Kanun'un 11/1-b maddesi ile Uygulama Yönetmeliği'nin 65'inci ve 71'inci maddeleri uyarınca başvurunun uzlaşmayla sonuçlandığı kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda UZLAŞMA KARARI VERİLMESİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

8/2/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Alişan TİRYAKİ
II. Başkan

Prof. Dr. Muharrem KILIÇ
Başkan
(Görevli)

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Ünal SADE
Kurul Üyesi
(İzinli)

e-imzalıdır

Yunus Emre KARAOSMANOĞLU
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Kurul Üyesi